

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Horologium aeternae sapientiae

Seuse, Heinrich

[Paris], [zwischen 1480 und 1489 oder um 1485-90]

[Capitulum] xiii

[urn:nbn:de:bsz:31-293072](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293072)

Pat mi dulcissime ecce nūc pstrat^r grās refero corde de
uoto p oibz aduersitatibz meis psetibz. sed z p trāfactis
q̄bz me huc in hāc horā castigare z erudire dignat^r es
que in quōdā tā graues videbant. qz ex hostili seueri-
tate p̄dire putabant. Sz mirū in modū cūcta hec tribū-
lia tāq̄ nubes matutina velocit trāsierūt. z sic sūt ante
oculos meos te operāte quasi nō fuerit. cogorqz dicere
cū sapiēte. Modicū laboraui z inueni in multā requiē.
Ecliaſtici. li. d. Et enī cū te vnicū cordis mei thesaurū
ex intimis visceribz meis affectuosissime cōplector cū-
ctoꝝ tristabiliū obliuiscor. Nā clamauit ad me z exau-
diā eū. cū ip̄o sū i tribulatioē eripiā eū z glōzificabo eū.

Quā vtile sit passioēs xp̄i iugit̄ i meōria habē. **E**p̄lm̄ xiiii
e rosis ad rosas procedim^r z violas reliquē
do ad lilia pquirenda pperam^r. dū de flozi-
figero germie passionū quozūdā hoinū diu-
noꝝ ad rosiferas passioēs tuas o flos campi
z rosa sine spina cēna sapia sūmo cum desiderio rur-
sus cordis oclōs retorq̄m^r. Per tuā nāqz fructifera ac
venerabilē passionē: cūctoꝝ nobis spūaliū bonoz ma-
teria copiosissime subministrat. Ubi est enī glōria nra
vbi spes z leticia cordis nri Reuera in te vno sūmoꝝ ve-
ro bono z p̄ciosissimo tue passiois thesauro. Et ideo tā
ipreciabilē thesaurū delectat iugit̄ in corde retinē. z cō-
tinue de ip̄o loqui. ac cū ip̄o occupari. Utinā in cordibz
nris nūq̄ marcescat. sed semp rediuua pullulatioē no-
uus existat. felix p̄inde o tu glōziosū lumē oīz eccliaz.
qui mutabilia cūcta supuolās abissū claritatis diuine:
oclis purioribz intueōdo introisti ac v̄ba q̄ nō licz hōi
loq̄ audisti. Scdā ad cori. xii. a. O v̄bū mellifluū. dulcē
sup mel z fauū deuoris mētibz iugit̄ ruminandū. de q̄
v̄tutis liquor emanat q̄ miseris largit̄ gaudia salutis
ppinat. **S**ilit̄ z tu o celestis viella suauitate sermois
dulcīt p̄ornata atqz v̄bi cēni diuissia maieſtate illuata

beatissime bernarde cui verbū incarnatū et in cruce su-
spensū tā dulciter sapiebat vt hec et similia vba suauiā
dulcissime porares. fasciculus mirre inquis cū sponsa
dilectus meus michi inter vbera mea cōmorabit ama-
ritudiez dñice passiois signās. Et hāc vt ais meditari dī
xi sapiam in his iusticie michi pfectionē cōstitui. in his
plenitudinē sciētie. in his diuicias salutis. in his copia
meritoz. Ex his michi interdū potus salutaris amarit-
tudis. ex his rursū suauiis vnctio cōsolatiois. hec me eri-
git in aduersis. i. p̄speris deprimūt. ⁊ inter leta tristiaq;
vite p̄sentis via regia incedentē tutū p̄bet vbiq; duca-
tū. hincinde mala iminētia ppulsando. Non requiro si-
cut sp̄sa vbi cubet in meridie quē āplector mea inter-
vbera cōmorātē. Non req̄ro vbi pascat in meridie quē
intueor saluatozē in cruce pendētē. Illud sublimē. Istō
suaui⁹ vel parcius. Panis illud. hoc lac. hec mea interi
philosophia scire ihesū et hūc crucifixū. Hec ex ore tuo
doctor venerande suscepi. Sup cātica. sermone. xliiij. **L**e-
terū ex his o eterna sapiētia. hāc michi sūmā colligo q̄
quicūq; etnā salutē et p̄missoz magnitudinē desiderat
habere. arcēq; cūctaz virtutū optat p̄scēdē. sciētia quo-
q; atq; sapiētia obtinē. inter p̄spera ⁊ aduersa equani-
miter stare. securā viā ambulare. et amaritudinem tue
passiois. tueq; cōsolatiois potū suauiissimū cupit degu-
stare. debet te ih̄m. ih̄m inq; crucifixū iugiter in corde
suo portare. sicut scriptū est. Empti estis p̄cio magno
glozificate et portate deū in corpore vestro. O monile
speciosū electū super aurū et lapidē preciosū inter sp̄o-
se vbera iugiter gestandū. nec vniq; obliuioni tradendū
Numq; enī formosam puellam adeo decorauit monile
p̄ciosū i pectore portatū. q̄tū ih̄s crucifix⁹ mēti iclus⁹
ornat cor deuotū. vas auri solidū oī lapide p̄cioso ad-
ornatū est pect⁹ amore feruidū hui⁹ nois p̄tētū. **S**a-
piētia. frequēs passiois hui⁹ meōria indoctū quemq;

reddidit doctissimū et imperitos ac ydiotas facit proficere in
magistros. magistros inq̄ nō sciētie que inflat sed cari
tatis que edificat. Ipsa quidā est velut liber vite in quo
oīa saluti necessaria iuveniūtur. Hic liber pre oīz philo
sophoz libris de oībus docens mellea quadā dulcedi
ne punctus sentitur. Nōne os cordis tui sanū hūc dul
cissimū sentit vbertim distillare. Nonne singule littere
diligenter inspecte velut aromatū celle tibi videbūtur
patuisse. felix qui eius studio fertose intēdit. qz pficiet ī
cōtemptu mūdi: z in amore dei cūctaz virtutū et grāz
sumet incrementū. **D**iscipulus. **P**amabilis sapi
entia. nil in hac vita dulcius michi existeret q̄ vt passi
onē tuā iugiter et deuote deslere possem. sed prohdolor
ariditate z duricia quadam constrictus ad eius recoz
dationem vt decet non compūgor. Et ideo doce qualif
michi agendū sit in hac materia tam p̄ciosa. **S**apia.
Memorā passiois mee debet fieri nō pfūctorie nec cū
festina acceleratioē. maxime cū tēpus adert sufficiens
z oportunū. sz cū matura z morosa ac p̄cordiali remēs
ratione z flebili quadā cōpassioē. Nisi cū hoc dulcissimū
lignū dentibus affectuose discretiois masticatū fuerit:
sapor ei⁹ licet imensus nequaq̄ mouebit. Qd si flere cū
flente. aut dolere cū dolēte nō potes saltē affectu deuo
to de tantis bñficiis tibi p̄ eā gratuito exhibitis gaudē
debes et grās agere. Qd si nec affectu cōpassionis nec
cōgratulationis desiderio moueris. sed dura quadā af
fectioē te in ei⁹ recordatioē deprimi sentis. nichilomi
nus in duricia cordis tui ad laudē dei mēziā hui⁹ salu
tifere passionis altercūqz p̄curre. et qd a te habere nō
potes ipius manibz piissimis cōmittas. verūtamē p̄
seuera petēdo. pulsādo. querēdo donec accipias. p̄cute
bis silicē infiori scilz recordatione z corporali nichilo
min⁹ labore te exercēs ad pietatē p̄ extēsiōez manuum
seu oclōz ad crucifiri subleuationem vel pectoris tūsiō

ne. aut genuflexiones deuotas vel cetera similia pieta-
tis officia cōtinuādo donec egrediātur aque lacrimaz
largissime. vt ⁊ ratio bibat deuotiois aquas: ⁊ corpus
aiale ei⁹ ex p̄sētia accensū ad grām habilitetur. Et q̄q̄
turba malaz cogitationū increpet vt taceat. ipe tū ma-
gis ac magis corde ad deū clamet ⁊ sic lumen gratie a
xpo recipiet sicut ille cec⁹ euāgelic⁹. Mat. x. g. Qd ⁊ si
forsitan causaris te affectū hunc delectabile ⁊ dulciore
sup mel et fauū rarius experiri. ne mireris qz forsitan
tēptationibz interi exercitaris multoqz virili⁹ agis. si
virtutē ipsam nō pro delectatiōē quā experiaris sed p
virtutibz ipsis ⁊ pro solo beneplacito dei tota intenti-
one ⁊ si non tota affectione sectaris. Nam quod dicit
psalmista. Delectare in domino et dabit tibi peticiōēs
cordis tui. non est hoc dictum de affectu sed de exerci-
tio. **N**lle enim hoc bene implet: qui conatur delectari
etiā si nō ptingit ad hoc vt delectet et virili⁹ agit q̄ ille
q̄ delectatiōēz peipit. Affect⁹ ei beatus dicitur est exercitiū
vere stutis. Ber. in sermoē. In dū vero magis piclitari
potest iste deuotioē feruēs q̄ ille hac carēs. qz si nimis
de hac grā cōfidat. ⁊ sui cognitioē negligit. nō fit per
hanc gratiā deo vicini⁹: sed remotio⁹ in tantū q̄tū fue-
rit min⁹ huius ⁊ mere cōfidetio⁹. Aridus vero a grā si
cū labore licet arido corde agat qd debet equiparabif
illi deuoto vel forte p̄feretur ⁊ magis in hoc statu deuo-
to mētibz si valde laboret. ⁊ p accipiēda grā conet vt ait
qdā. **P**orro passiois mee frequēte meditationē inf alia
innumera ad duo p̄ctue ē noueris p̄desse solatiū videlz
ad esticiā iordiatā repellēdā ⁊ penā purgatorii diminu-
ēdā. Qualit̄ aut doloꝝ me⁹ doloꝝ ai expellat exēplo ē
poti⁹ q̄ vbo demonstrabo. Erat ei qdā discipul⁹ sapie quē
circa p̄uersiois sue iicia quē esticia iordiatā tā letalif
op̄ssit. vt nec legē nec ozare possit. Qui dū die quadā i
cella residens ab hac passioē graui⁹ vrgētur. facta est

ad eū vox desup quasi vox intellectualis dicens. Quid
hic sedes ociosus ⁊ in teipō tabescens. Surge nunc. et
meam passionē deuote pertracta. in mea amaritudine.
tuū deuices dolore. Quo audito frater ille surrexit ⁊ se
ad meditandū passionē cōtulit ⁊ ex tunc medicina hac
salutari sanat⁹ per eius cōtinuā replicationē. nequaquā
plus de cetero talē vnq̄ sensit aīni passionē. Qualiter
autē hec vtilissima meditatio penā purgatorii relaxare
habet tibi idicabo. En actor nature. nil iordinatū i sua
natura relinqt. sed nec dīna iusticia quidq̄ mali ipuni
tū dimittit. qd nō aut hic aut in futuro debite subiciat
correctioni. Quādo igit putas finē habitura esset pena
alicui⁹ pctōris qui multis crimibz obnoxius. cōdignā sa
tisfactionē pro quolibet mortali pro millelima parte n̄
impleuisset. quā exsoluere in locis purgatorii gehēnalibz
descēdēs cogētur vsq̄ ad minimū quadratē. O nimis
longa misere aīne expectatioz acerbā nimis crutiatio
et pseuerās. Penitentia grauior omī terrestri cruciatu
Sed vide q̄ hāc penā leuissima ⁊ breuissima satisfatioē
pp̄sare posset q̄cūq̄ ipaz de thesauro passiois agni in
maclati sciret recipere. Dic nāq̄ thesaur⁹ p̄ciosissim⁹ pp̄
caritatē maxiaz p̄sonāq̄ dignissimā ac dolore imēsū
sufficiēs ⁊ supabūdās extat Et ideo posset talis se homo
ad hāc applicare ⁊ de ei⁹ merito ⁊ satisfatioē tā deuote
ad se trahē vt si mille āns debet purgari i breui de to
to liberaret. **D**isciplūs. **P**eto mi dñe vt me miserū
pctōrē sūme idigētē hāc doceas artē vtilissimā pp̄ bo
nitatē tuā. qz heu pp̄ria nō sufficiūt merita vt necessariū
sit m̄ valde respicē ad aliena. **S**apia. **S**i vis penam
purgatorii lōgā ⁊ acerbā i tpālē que leuis ē ⁊ breuis cō
mutare studeas. primo oīm debes pp̄ucto ⁊ cōēbulato
spū cū gemitu cordis enormitatē pctōz tuoz grauissi
me pōderare. p̄fitēdo aduersū te iusticiā tuā dño ama
rillie recogitādo qd feceris que offēderis qd ve merueris

Peccau inq̄ens dñe super numerū arene maris. ii. pa.
rali. xxxvi. f. Deinde debes teip̄z corā oculis eter̄ni iudi
cis huiliter desp̄icere: z vilē estimare ita vt cū publica
no oclōs imundos nō audeas ad celū leuare. nec labi
tis pollutis nomen illud glōsū noiare. sed neq̄z teip̄suz
hoiez: sed vermē imundū reputare: z opa tua satisfac
toria quasi nulli⁹ momenti sint adnichilare. z sic miser
z miserabilis añ fores grāz iudicis expectare: z dicere
cū gemitu pfundo cordis tui. Pater mi peccau in ce
lū z corā te z nō sū dign⁹ vocari fili⁹ tuus. fiat in. sicut
vni ex mercenariis tuis. Luce. xv. e. Postea meritum
passionis mee debes sumo cū affectu extollē z magni
ficare. cogitando qm̄ apud me copiosissima ē redēptio
z q̄ mīma guta preciosissimi sanguis q̄ per omēs partes
corporis mei vulneribz repleti. largiter effluxit. p̄ re
dēptioē z satisfactione toti⁹ mundi suffecisset. sed copio
se ipsū effundere volui in argumentū magni amoris z
supereffluentissime pietatis in solamen oīz miserorum
Tādē debes huili qdē sed feruido affectu manū auxi
liatoris q̄rere z misericordissī redēptoris meritū infi
nitū in subsidiū postulare nichil hesitans. qz p̄rior est
ille fons pietatis mīaz iugiter scaturiens ad miserendū
q̄ tu ad petendū. **D**iscipulus. **O** v̄bū gratiosū z p̄
cipuū m̄ meisq̄ similibz miseris p̄ctōribz sūma cū ex
ultatione suscipiendū. eo q̄ i tua passione sic in p̄optu
iuenim⁹ vñ possum⁹ p̄ctā abluere. penas delere. grām
inuenire: z glīaz promereri sēpiternā. **O** q̄s m̄ det mī
nimā gutā huius tā p̄ciosissimi liquoris sanguis agnī
imaculati in lauacrū vulnez meoz. Age n̄c tota mea
virt⁹ si quo possi hoc salutare medicamentū i remediū
obtinere p̄ctōrū meoz. **O** guta rozida de minima pe
dica dñi mei egressa. **O** stillicidiū roseū de aula regali
foraine scilicet p̄ctorali egressū. vel saltem de minima
punctura corporis delicati effluxū. sana z reitegra p̄ctōz.

meoz vuluera. O crux aue spes vnica sanguie delicata
to pfusa auge plis iusticia. reisq; dona venia. O miseri
cordissia sapia. q̄sto nō modica aiz pulsat. dixisti ei q̄
per tuā passionē satisfactio sufficiens ⁊ supabūdās hūa-
no gñi collata est. q̄ si ita est. quare igitur pena satisfac-
toria iungit ⁊ scōz qualitātē culpe exigit qualitas pe-
ne. **Sapia.** Ad hoc q̄ hō cōsequat effectū passiois
hui⁹ oportet ipsū ei cōfigurari. Cōfigurāt autē ei p bap-
tismū. Un̄ illi ex toto liberant q̄ sic decedūt. S; oportz
vt illi q̄ post bptm̄ peccāt cōfigurent christo patiēti p
aliqd̄ penalitatis vel passiois quā i seipsis sustineāt.
q̄ tñ multo minor sufficit: q̄ esset p̄digna pctā coopan-
te satisfactioe p̄dicta. **Disciplūs.** Redeam⁹ ḡ ad hāc
materiā vtilitatē p̄cipuā de qua tantā digressionē feci-
m⁹ occasione tātoz misterioz ex exvbertate sumētes

Quo ver⁹ christi discipulus debz se cōfigurare passionibz christi. **Lplm̄ xv.**

Igitur cū me tenebray filii crucis patibō cruci
fixissent. n̄ suffecit eis horrendū in illatū. s; cru-
deli⁹ seuentes corā dolēte ⁊ moriēte stabāt de-
ridebāt. ⁊ blaphemabāt: mouētes capita sua. Ego autē
his n̄ mot⁹ sed patientē sustinēs aiebam. Pater ignosce
eis qz nesciūt qd̄ faciūt. In̄ duos latrones tāq̄ reum
me dei filiū suspēderūt. Et vn⁹ qd̄ ex his me vertebat
ali⁹ autē p̄dōciniū meū iplozabat. quē cōtinuo ad grām
recepti: ⁊ pctōz veniā t̄buendo paradīsū ei celestē p̄mi-
si. Circūsperti: ⁊ n̄ erat auxiliator. Dēs me dereliq̄rant
Noti quoq; mei quasi alieni recesserāt a me. Stabant
qdā ex his a lōge. ⁊ q̄ circa me siebāt cōsiderabāt frēs
quoq; mei in angustiis disp̄si a me diffugiebant. Uesti-
menta in tortozes distrahentes nudū reliq̄rūt. Sūma
dei v̄l⁹ ⁊ potentia christi dñs tā miserabilē stetit quasi
omī v̄tute priuat⁹. nā absq; miā me cruciatibz acerz
vexauerūt. Ego autē tāq̄ agn⁹ mansuet⁹ q̄ portat ad vic-